

COMEMORAREA LUI ALECSANDRI LA IAȘI

Printr-o hotărâre a Consiliului de Miniștri, între 10 și 15 septembrie 1965, Academia Republicii Socialiste România, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și Uniunea Scriitorilor au organizat în întreaga țară „Zilele Vasile Alecsandri” în vederea comemorării a 75 de ani de la moartea scriitorului.

Amploarea dată la Iași, oraș de care este legată o bună parte din activitatea poetului, acestor manifestări comemorative a fost deosebită. Adunarea de la Casa de Cultură a Sindicatelor, din seara zilei de 10 septembrie 1965, a marcat începutul zilelor comemorative. Cu acest prilej, după un cuvânt inaugural rostit de prof. univ. Ion Creangă, rectorul Universității ieșene, au conferențiat prof. univ. Al. Dima, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, despre *Baza populară a operei lui Alecsandri*, prof. univ. Gavril Istrate, decanul Facultății de filologie, despre *Limba operei lui Alecsandri* și prof. univ. Ilie Grămadă, director al Teatrului Național din Iași, despre *Vasile Alecsandri și teatrul românesc*. Poetul George Lesnea a citit apoi din versurile sale, iar formații de la Teatrul Național „Vasile Alecsandri”, Opera de Stat și Filarmonica de Stat „Moldova” au susținut un reușit program artistic.

Sîmbătă 11 septembrie 1965, în cea de a doua zi „Vasile Alecsandri”, Filiala din Iași a Academiei Republicii Socialiste România, prin Centrul de lingvistică, istorie literară și folclor în colaborare cu Universitatea „Alex. I. Cuza” a organizat în aula festivă „Mihail Eminescu” a Universității o sesiune științifică, urmărită cu un interes real de numerosul public format din academicieni, oameni de știință, cadre didactice din învățămîntul superior și mediu, studenți și elevi. În sală se găseau și cercetători de la Institutul de istorie și teorie literară și Institutul de lingvistică ale Academiei, din București, veniți la Iași cu acest prilej.

În comunicarea sa, intitulată *Spiritul folcloric al operei lui Vasile Alecsandri*, Al. Dima a arătat că structura întregii creații a poetului este folclorică, deoarece izvoarele specificului său sînt trase din străvechile zăcăminte ale poeziei populare pe care, alături de Alecu Russo, le-a descoperit, le-a făcut cunoscute și le-a recomandat ca model și îndemn. Opera lui Alecsandri, se spune în încheiere, este „o operă exemplară prin spiritul ei folcloric, prin unitatea stringentă care o caracterizează datorită temelțiilor populare din care porcede”.

„A face literatură, pentru Alecsandri era tot una cu a lucra pentru cauza poporului” a afirmat prof. univ. Const. Ciopraga în comunicarea *Profilul clasicului*. Scriitor mare, un clasic, un precursor, jucînd un important rol social și politic, se spune apoi, Alecsandri are și astăzi cu el avantajul tinereții.

Prof. univ. N. I. Popa s-a ocupat, într-o bogată și plină de interes comunicare, de *Alecsandri și limba franceză*, iar cercetătorul principal I. Lăzărescu a urmărit *Izvoarele istorice în opera lui Vasile Alecsandri*, susținând cu argumente puternice teza că în teatrul său istoric poetul nu copiază modele străine, ci folosește numeroase documente de istorie națională sau informații luate din scrierile cronicarilor noștri.

Au mai vorbit Valentin Chelaru, lector la Institutul pedagogic din Craiova (*Influența lui Alecsandri asupra literaturii bulgare*), Gh. Ungureanu, directorul Arhivelor statului din Iași (*Vasile Alecsandri — arhivist al statului*), C. Dimitriu (*Aspecte ale vocabularului din teatrul lui Vasile Alecsandri*).

În încheierea sesiunii științifice a luat cuvântul prof. univ. G. C. Nicolescu, cunoscut biograf și editor al lui Vasile Alecsandri, care a prezentat *O nouă interpretare a Pastelurilor*.

În aceeași zi, în sala „Victoria” din Iași s-a deschis o Expoziție comemorativă, la alcătuirea căreia au participat Comitetul Regional pentru Cultură și Artă, Muzcul regional, Biblioteca Centrală Universitară și Arhivele Statului. Expoziția urmărea, cu ajutorul unui abundant material documentar (manuscrite, documente originale, fotocopii, stampe, tablouri, afișe și cărți) întreaga viață și activitate a artistului.

Tot simbătă 11 septembrie, Teatrul Național „Vasile Alecsandri” a prezentat un spectacol festiv, înaintea căruia prof. univ. Ilie Grămadă a evocat personalitatea primului nostru autor dramatic și om de teatru. Au urmat un izbitul recital de poezie și câteva din cele mai cunoscute *Cînticele comice* în interpretarea actorilor ieșeni.

Pelerinajul la Mircești, la care au luat parte mii de oameni din regiunile Iași, Bacău și Suceava, a ocazional o impresionantă manifestare a prețurii pe care poporul nostru o dă astăzi unuia din cei mai iubiți poeți ai săi. În fața casei scriitorului, în prezent casă memorială, profesorii universitari Al. Dima, Const. Ciopraga și G.C. Nicolescu au rostit scurte cuvântări, iar poetul George Lesnea a citit poezia *Închinare la Mircești*. După adunare, la mausoleul „Vasile Alecsandri” s-au depus coroane de flori din partea Academiei Republicii Socialiste România, a Universității „Alex. I. Cuza”, a Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași, a Uniunii Scriitorilor, a Liceului „Vasile Alecsandri” — Iași și a Statului popular Mircești. Festivitatea s-a încheiat cu un spectacol dat de Teatrul Național ieșean.

Membrii cercului de teatru de la Casa Tineretului din Iași au pregătit la 15 septembrie o seară de poezie Alecsandri, iar asistentul universitar M. Drăgan și prof. V. Cuțitaru au vorbit despre opera și activitatea scriitorului comemorat.

Numărul din iulie al revistei „Iașul Literar”, consacrat și el comemorării, cuprinde în paginile sale versuri și reportaje scrise de George Lesnea și Aurel Leon, studii și articole semnate de M. Platon (*Alecsandri poet al lumii*), Al. Andriescu (*Maioreșcu și Alecsandri*), Al. Husar (*Alecsandri în diplomație*), V. Adăscăliței (*Alecsandri folcloriști*) ș.a. alături de comentariile semnate de C. A. Stoide (*Despre corespondența lui Vasile Alecsandri*) și D. Mănuță (*Alecsandri și noul regulament școlar din 1850*) și o scrisoare a poetului către directorul Bibliotecii Universității din Iași, datată 1863 și publicată de Emil Diaconescu.

R. Zăstroiu

ACTIVITATEA CENTRULUI DE LINGVISTICĂ, ISTORIE LITERARĂ ȘI FOLCLOR ÎN ANUL 1965

În cursul anului 1965 s-au înregistrat progrese simțitoare în toate aspectele activității desfășurate la Centru: buna orientare a planului de cercetare științifică și realizarea acestuia, crearea de noi sectoare, asigurarea unor condiții de lucru mai bune prin îmbogățirea bibliotecii, progrese în scoaterea la timp a publicației Centrului, în acțiunea de prezentare a activității și realizărilor științifice prin ședințe publice de comunicări etc.

La Centru își desfășoară activitatea două secții: cea de lingvistică (cu un sector de lexicologie și lexicografie și un sector de dialectologie) și secția de istorie literară și folclor.

Planul de cercetare științifică al secției de lingvistică a cuprins următoarele probleme:

La sectorul de lexicologie și lexicografie:

1. Colaborarea la *Dicționarul limbii române*;
2. Colaborarea la *Dicționarul etimologic al limbii române*.

La sectorul de dialectologie:

1. Cercetarea graiurilor limbii române.

În cadrul colaborării la *Dicționarul limbii române* s-a continuat redactarea articolelor de la litera Ș și operația de revizuire a etimologiei neologismelor de la litera M, iar în cadrul colaborării la *Dicționarul etimologic al limbii române* s-a început redactarea articolelor de la litera A. Sectorul de lexicologie al Centrului nostru este alcătuit din următorii cercetători: N. A. Ursu, șef de sector, Despina Ursu, Zamfira Mihail, cercetători, Corneliu Morariu, Maria Deutsch, Victoria Zăstrou și Dragoș Moldovanu, cercetători stagiați.

În cadrul sectorului de dialectologie, înființat în cursul acestui an, activitatea a fost orientată în vederea participării la lucrările NALR prin elaborarea *Atlasului Lingvistic al Moldovei și Bucovinei*. S-a urmărit însușirea metodei de lucru de către anchetatori și au fost stabilite punctele în care trebuie să se efectueze anchetele, în cuprinsul provinciilor istorice Moldova și Bucovina. În semestrul al II-lea al anului s-au început anchetele de probă cu chestionarul NALR. Sub conducerea conf. V. Arvinte, șef de sector, o echipă compusă din cercetătorii St. Dumistrăcel, I. Nuță și lectorul St. Giosu, de la Facultatea de filologie a Univ. „Alex. I. Cuza” din Iași, a făcut anchete în localitățile Osoi, Poieni (r. Iași) și Ceplenița (r. Hirliu).

Pentru tema din plan *Evoluția graiurilor populare românești sub influența limbii literare*, cercet. Stelian Dumistrăcel a lucrat la adunarea de material, a făcut documentarea și redactarea în primă formă a unui capitol privitor la adoptarea neologismelor în graiurile populare.

În ședințele de lucru ale secției au fost prezentate și discutate comunicările: N. A. Ursu, *Paternitatea poemei „Plingerea și tînguirea Valahiei” și unele versuri necunoscute ale lui B. P. Mumuleanu*; Despina Ursu, *Încadrarea morfologică a substantivelor neologice, în limba română din perioada 1760—1860*; Zamfira Mihail, *Observații asupra vocabularului lui Samuil Micu*; Maria Deutsch, *Aspecte ale limbajului poetic al lui N. Labiș*; Corneliu Morariu, *Adnotări ale lui Lazăr Săineanu pe un exemplar din „Teiele”*; Stelian Dumistrăcel, *Nume pentru diverse feluri de pământ în graiurile din Moldova*. O parte dintre acestea sînt publicate în „Anuarul” Centrului.

Prin temele înscrise în planul secției de istorie literară s-a urmărit rezolvarea unor probleme legate de valorificarea moștenirii literare și examinarea critică a

literaturii și științei literare actuale, s-a pus accent pe scriitorii și criticii literari care și-au desfășurat activitatea în Iași și Moldova, considerându-se ca o sarcină de onoare evidențierea valorilor manifestate în orașul în care-și duce activitatea Centrul nostru.

La propunerea Secției și în urma discuțiilor din Consiliul științific al Centrului, în planul de cercetare pe anul 1965 au fost înscrise un număr de teme individuale repartizate fiecărui cercetător precum și o temă de mai mare amploare la care să colaboreze întregul colectiv. Prin repartizarea unor teme individuale, cercetătorii mai tineri, îndrumați permanent de cadrele cu o activitate îndelungată și recunoscută, au avut posibilitatea să-și manifeste spiritul de inițiativă, să-și dobindească deprinderea unei documentări ample și critice, să redacteze un studiu care să poată fi tipărit. Lectura și discutarea în colectiv a tuturor articolelor, notelor și recenziilor redactate a dat posibilitatea îmbunătățirii calității lucrărilor, a creat o atmosferă de colaborare și înțelegere, de respect al opiniilor, un climat de adevărată muncă științifică.

Unul din primele obiective ale planului a fost colaborarea la *Tratatul de istorie a literaturii române*, vol. al II-lea, la care prof. Al. Dima, în calitate de responsabil adjunct, are sarcina de a coordona și verifica toate capitolele însumate în acest volum. Colectivul în ansamblu a participat cu referate la capitolele despre Eliade Rădulescu, A. Pann, Al. Russo, C. Negruzzi, M. Kogălniceanu, Cezar Bolliac ș.a. Au fost redactate următoarele lucrări, prin realizarea temelor din plan: I. Lăzărescu, *Izvoarele istorice în opera lui V. Alecsandri*; Al. Teodorescu, G. Ibrăileanu și colaboratorii „*Vieții românești*”. Noi contribuții documentare; D. Mănuță, *Procedee ale comicului în literatura română actuală*; G. Drăgoi, *Încapurile poetice ale lui M. Codreanu*; L. Volovici, *Monografia literară actuală*.

În afară de acestea au mai fost prezentate următoarele lucrări: Al. Dima, *Arta ca formă a muncii la Tudor Vianu, Specificul artei lui Creangă, Obiectivele și menirea educativă a criticii literare*; N. I. Popa, V. Alecsandri și limba franceză; Al. Teodorescu, *Hortensia Papadat-Bengescu și Viața românească*. Au fost prezente în paginile revistelor „*Jașul literar*”, „*Lucaefărul*”, „*Ateneu*” cu note, cronici și recenzii L. Volovici, G. Drăgoi, D. Mănuță și R. Zăstroiu.

Cea de a doua temă, *Istoria criticii literare românești în secolul al XIX-lea*, a fost concepută ca o istorie a dezvoltării disciplinei respective în țara noastră, urmărindu-se tocmai procesul de delimitare a criticii de teoria literară în genere, de specializare și creștere a nivelului de dezvoltare paralel cu mișcarea literară și în raport cu critica literară europeană. Lucrarea este împărțită pe capitole legate de o anumită perioadă istorică, fiecare capitol fiind în sarcina unui cercetător cu experiență, care la rîndul său lucrează efectiv cu cercetătorii mai tineri. Au fost redactate inițial tezele provizorii pentru fiecare perioadă, au fost citite în colectiv și apoi, în urma discuțiilor și sugestiilor primite, s-a trecut la redactarea definitivă. Munca la această amplă lucrare a întîmpinat o seamă de dificultăți legate atât de insuficiența materialului documentar (mai cu seamă periodice) existent în Iași, cit și de greutatea delimitării stricte a preocupărilor de critică literară (mai cu seamă pînă la 1880) de cele de istorie și teorie literară, cu care coexistă pînă spre sfîrșitul secolului.

În aceeași perioadă la care se referă cronică, a fost revizuit și predat în formă definitivă, la Editura pentru literatură, volumul *Scrisori către Ibrăileanu*. La aceeași editură a fost predată o ediție a operei lui N. Costin îngrijită de I. Lăzărescu, cu prefață, note și glosar.

Solicitat de Ministerul Învățămîntului, colectivul de istorie literară a discutat critic în paginile revistei „*Lucaefărul*” proiectul de programă analitică pentru cursul de istoria literaturii române al Universității din București.

*

Printre acțiunile mai importante organizate de Centrul de lingvistică, istorie literară și folclor în cursul acestui an, amintim, mai întîi, comemorarea a 75 ani

de la moartea lui Alecsandri, fapt căruia i s-a consacrat o cronică specială în acest volum.

Apoi, trebuie să fie notată o acțiune menită să difuzeze rezultatele cercetărilor efectuate la Centru unui public mai larg, contribuindu-se, în același timp, și la cunoașterea activității noastre în cadrul orașului. Este vorba de un ciclu de comunicări deschis în luna octombrie de prof. Al. Dima cu comunicarea G. Călinescu — „scriitor total”, care o continuat în lunile următoare, cu următorul program:

N. A. Ursu, *Contribuții la stabilirea paternității unor povestiri istorice în versuri. Anonimul A*;

N. I. Popa, *Eccurții opereii lui Eminescu și Creangă în literatura universală*;

G. Istrate, *Vocabularul opereii lui Mihail Sadoveanu*;

Al. Teodorescu, G. Ibrăileanu și colaboratorii „*Vieții românești*”. *Noi contribuții documentare*.

Cu ocazia împlinirii a 60 de ani, a fost sărbătorit prof. Al. Dima, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, directorul Centrului. La festivitatea consacrată aniversării, prof. N. I. Popa a vorbit despre Al. Dima ca profesor și om de știință, Al. Teodorescu despre lucrările acestuia referitoare la arta populară, iar D. Mănuță a caracterizat pe Al. Dima ca profesor și îndrumător.

La începutul anului a apărut volumul pe 1964 al „Anuarului de filologie”, continuatorul seriei de filologie a revistei „*Studii și cercetări științifice*” (1950—1963). Volumul pe anul 1965 este închinat prof. Al. Dima și publică și textul comunicărilor prezentate cu prilejul sărbătoririi acestuia. A fost fixat sumarul „Anuarului” pe anul 1966, care va fi pregătit pentru tipar într-un termen scurt; pentru a lichida rămănerile în urmă de pînă acum, comitetul de redacție a depus eforturi pentru urgentarea lucrărilor pregătitoare în ce privește apariția volumelor următoare.

O preocupare continuă a colectivului de muncă de la Centru a fost îmbogățirea bibliotecii prin achiziționarea de cărți din depozitele Academiei și prin anticariate. S-a urmărit, pe de o parte, adunarea de cărți pentru biblioteca specială cuprinzînd bibliografia *Dicționarului limbii române*, tinzîndu-se spre completarea acesteia, iar, pe de altă parte, crearea de biblioteci uzuale pentru sălile de lucru ale colectivelor. S-au întreprins acțiuni avînd drept scop conservarea colecțiilor și organizarea propriu-zisă a bibliotecii.

Într-una din încăperile localului Centrului a fost organizată, în semn de omagiu, o cameră memorială „Mihail Sadoveanu”, care este vizitată de către admiratorii opereii sadoveniene. În vitrine speciale, sînt prezentate fotografiile ale scriitorului la diferite vârste, fotografii înfățișîndu-l pe M. Sadoveanu alături de conducători ai partidului și statului, în mijlocul unor scriitori, la vinătoare și la pescuit. În fotocopii se prezintă pagini de manuscrise, din cataloagele liceului Național din Iași, cu situația școlară a scriitorului, scrisori, diploma prin care i se conferă Premiul de Stat pentru *Nicoară Potcoavă* etc.

Sînt expuse, de asemenea, ediții princeps, donate de acad. Iorgu Iordan, și ediția definitivă în 19 volume, îngrijită de autor. Pagini autografe exprimînd preluirea și admirația pentru opera și activitatea scriitorului sînt semnate de Tudor Vianu, academicienii Iorgu Iordan, Perpessicius, Alex. Philippide, de Demostene Botez și M. Sevastos.

În cursul anului, în cadrul schimburilor culturale cu străinătatea, prof. Al. Dima a făcut o călătorie în Franța cu care prilej a ținut prelegeri la Paris (Sorbona), Lyon și Toulouse. De asemenea, prof. Al. Dima a condus delegația Academiei Republicii Socialiste România care a participat la lucrările consfătuirii de la Budapesta a istoricilor literari din țările socialiste. În cursul lunii noiembrie, prof. Al. Dima a făcut o vizită, în schimb de experiență, în cadrul Academiei, în R. P. Ungară. Prof. N. I. Popa face parte din comisia care elaborează *Dicționarul internațional al termenilor literari*, la care colaborează cu material românesc.

Centrul a fost vizitat de prof. Branko Dakula, de la Universitatea din Sarajevo, și Antonin Vašek, de la Universitatea din Brno.

*

În linii generale activitatea științifică a Centrului de lingvistică, istorie literară și folclor este orientată spre rezolvarea unor probleme esențiale ale disciplinelor respective și se concretizează prin colaborări la realizarea unor lucrări de interes național. Un alt obiectiv este preocuparea susținută pentru problemele de cercetare care se referă la Moldova: graiurile populare, fenomenul literar, istoria culturii.

Al. Teodorescu și Stelian Dumitrăcel